„Laat deze drinkbeker van mij voorbij gaan".

> En een weinig voortgegaan zijnde, viel hij op zijn aangezicht, biddende en zeggende: Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van mij voorbijgaan; doch niet gelijk ik wil, maar gelijk Gij wilt.
>
> Matthéus 26 : 39

Bij het indenken van het lijden des Heeren misleidt ons zoo licht een begrijpelijk misverstand. Een misverstand, hierin bestaande, dat de Christus in onze geestelijke schatting, wel bezien, te hoog staat, om in den eigenlijken zin voor de uitwendige smart gevoelig te zijn geweest.

Reeds in het gewone leven bespeurt ge telkens wat ook onder menschen de wilskracht en de zelfbeheersching tegen de lichaamspijn vermag. Zie maar het sterk sprekend verschil tusschen een kind en den volwassen man. Het kind kan door het instrument nauwelijks even worden aangeraakt, of het gilt het uit van pijn, terwijl de volwassen man veelal zich zelf beheerscht, en vaak zonder een traan te laten, een gevoelige operatie ondergaat. Zelfs merkt ge gedurig verschil in dit opzicht tusschen den eenvoudigen burger, en een hooger geplaatst persoon. Een eenvoudig persoon geeft alliicht aan zijn geraakt gevoel toe, en uit een kreet van smart, terwijl omgekeerd iemand van geoefende wilskracht zich zelf inhoudt en beheerscht. En nog sterker is dit steeds uitgekomen bij de martelaren en martelaressen. Hoe bitter men deze helden en heldinnen des geloofs ook gekweld en gepijnigd heeft, niet altoos, maar in den regel toch, triumfeerden ook deze over hun smart. Soms leken zij bijna geheel onaandoenlijk voor lichamelijk leed.

De indruk, hierdoor verkregen, dat wie geestelijk hoog staat, het gevoel van pijn zóó weet te beheerschen, dat 't ten slotte met onaandoenlijkheid gelijk staat, heeft er nu maar al te vaak toe geleid, om nu ook onzen Heiland in zijn bitter lijden voor te stellen, als greep toch eigenlijk de lichamelijke smart hem ternauwernood aan, en als stond hij te hoog, om er door overmeesterd te worden. Zelfs neigt men er dan toe, om het eigenlijke lijden van den Man van Smarte minder in wat zijn lichaam leed, te zoeken, dan wel in de demonische aanvechtingen, waaraan hij onder zijn lijden ten prooi was.

Juist hiertegen komt nu het lijden van den Christus in Gethsemane getuigen. Er ligt toch in dit lijden in Gethsemane iets, dat in veler voorstelling van den Heiland niet past. Of men toch wil of niet, Gethsemane laat bij velen vaak den indruk achter, alsof er, zij 't met allen eerbied gezegd, iets zwaks in Jezus' houding was.

Tot dusver had Jezus zelf, keer op keer, zijn komend lijden, tot zelfs den kruisdood, in klare taal aan zijn discipelen voorzegd. En zoo dikwijls Jezus dit deed, viel er nimmer eenige smartelijke aandoening in Jezus te bespeuren. Wel bij zijn discipelen, die 't uitriepen: Heer, dit zal u geenszins geschieden. Maar niet bij Jezus zelf, die veeleer zijn discipelen over zulk een klaagtoon bestraffe. Het was voor Jezus bijna iets demonisch, dat er zulk protest tegen zijn lijden van den kant der discipelen opkwam.

De profetie van eeuwen her had 't voorspeld, dat de Messias de Man van smarte zou zijn. Zelf had Jezus die profetie en overgenomen en herhaald. Steeds verkeerde Jezus derhalve onder den indruk, dat hem een bitter einde te wachten stond, maar zonder dat bij 't betuigen hiervan oot een toon van droefenisse over Jezus lippen was gekomen.

Doch vergelijk daarmee nu Gethsemane, en het is immers alsof dat hooge zielsbestaan Jezus hier voor een oogenblik begaf.

Zóóver zelfs scheen Jezus hierbij in te zinken, dat bange droefenisse hem beving, dat verschrikking over kwam, en dat hij behoefte er aan gevoelde, om door zijn drietal geen oogenblik verlaten te worden. Zelfs verzonk Jezus in zulk een innerlijke worsteling, dat een engel des Heeren hem moest ondersteunen. En wat ons onder dit alles nog het meest bevreemdt en raadselachtig aandoet, is, dat in Gethsemane zelf de bede over zijn lippen kwam: »Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker voorbij gaan!" Zelfs voor een martelaar, die op 't oogenblik, dat zijn leven bedreigd werd, zoo smeekte, zou zulk een bede twijfel aan zijn hoogen moed doen doen opkomen. Hoeveel te meer bevreemdt dan zulk een bede niet bij onzen Heiland.

»Mijn Vader" is de teederste uiting, waarmede de Christus zijn God kan aanspreken, en die dan ook in het Evangelie zoo zelden voorkomt. En nu wordt de vraag gesteld, of zijn kruisdood, of zijn dragen van den vloek, of de vergieting van zijn bloed voor de redding der gelooviger, wel noodzakelijk is; of het niet ook zonder zijn kruis zou kunnen verloopen: en zoo dit kon en mogelijk was, of zijn lieve Vader hem dan dit bittere lijden dat hij tegenging, niet sparen kon.

Nu baat het niet, of we hier al overheen lezen. Het waren in Gethsemane vooral zoo donkere oogenblikken die Jezus doorleefde. Elk woord dat over Jezus lippen in dien hof kwam, kwam op uit het diepst zijner ziel.

Gaan we nu in die bede: Vader, laat deze drinkbeker van mij voorbijgaan! tot op den diepsten grond in, dan komt het klaarlijk uit, dat in die bede Jezus *menschelijke natuur* spraak. En ook blijkt hieruit, dat juist eer het lijden voor Cajaphas en Pilatus, op den weg naar Golgotha, en aan het Kruis aanving, die menschelijke natuur tot haar volstrekte uiting is gekomen. Wie alleen op Jezus Goddelijke natuur zag, kon 't zich voorstellen, dat 't lijden voor den Christus slechts *een schijn* van lijden had, maar iets was dat Hem in zijn innerlijk wezen onaangevochten liet. En dit nu juist zou aan het zoenoffer alle waarachtige beteekenis ontnomen hebben. Wat Golgotha ons brengen zou, kon niet zijn een schijnvertooning van hemelsche majesteit, het moest het *vleeschgeworden* Woord zijn, dat met volkomen menschelijke aandoenlijkheid het lijden onderging. Zóó eerst, en zoo alleen, zou in den Kruisdood het zoenoffer voor zijn volk zijn gebracht.

Juist aan deze zoodzakelijkheid nu ontleent Gethsemane zijn geheel eigenaardige beteekenis.

Hier toch in Gethsemane was het, dat 't den Christus te moede werd, alsof zijn menschelijke natuur door zijn Goddelijk Zoonschap werd losgelaten. Tusschen den Zone Gods en den Zoon des Menschen was een Goddelijk verband gelegd, maar dat men toch niet voorbij zie, hoe dit verband dan eens strenger dan loozer wezen kan. Als Jezus hongerde, werkte zijn menschelijke, en niet zijn Goddelijke natuur. Die bezwoer veeleer den honger, zoodat Jezus vijf weken achtereen zonder spijze bleef in de woestijn. Zoo waren er dan oogenblikken in Jezus leven, dat het Goddelijk ik in hem alle menschelijke aandoenlijkheid geheel te boven kwam. Maar evenzoo waren er geheel andere oogenblikken, waarin de behoefte, de zwakheid van zijn menschelijke natuur, aan zichzelf overgelaten, hem beheerschte. Dit gaf merkbaar onderscheid. De eene maal bezwoer en bedwong zijn heilig ik alle besef van menschelijk leed, maar evenzoo waren er anderzijds oogenblikken, dat de menschelijke natuur in Jezus sterk sprekende ging. En dit nu juist greep 't sterkst plaats in Gethsemane. Onder het afbidden van den kruisdood was het de menschelijke natuur van Jezus, die, als van den Geest losgelaten, tot uiting kwam.

Dit nu was niet een betooning van gebrek aan geloofsmoed en wilskracht, maar veeleer een uiterste spanning, waardoor de Messias heen moest worstelen, om als onze *plaatsvervanger* den zoen voor eeuwig te weeg te brengen.

Het kon niet zijn een Goddelijke hoogheid van geest, die, los van ons menschelijk lijden, voor ons intrad. Om ons wezenlijk den zoen te brengen, moest het de Zoon des menschen zijn, die door den Zone Gods aangenomen, het lijden leed in al zijn bitterheid, en als mensch ten slotte er onder bezweek, om alleen door Goddelijke beschikking het weer te boven te komen, en zoo het heil in de vergiffenis te doen doorbreken.

Het was niet de Zone Gods, in onderscheiding van den Zoon des menschen, maar de Zone Gods, die zich in den Zoon der menschen als 't ware vernederde en vernietigde, die als de Man van Smarte, ons de redding zou aanbrengen.

Vandaar dat Gethsemane aan Golgotha moest voorafgaan. Zonder Gethsemane zou Golgotha ons nimmer den vrede door het bloed des Kruises hebben aangebracht.

De mensch in Jezus moest tot de bede komen: »Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat dit lijden van mij voorbijgaan«, opdat de Zone Gods voor ons 't rantsoen zou kunnen opdragen.

Dr. A. K.

Amsterdam, 24 Maart 1916.

Dat, naar thans publiek bekend is gemaakt, de bevredigingscommissie inzake het lager onderwijs tot een eenparig voorstel aan de Regeering is gekomen, is zeker een oorzaak tot dankbaarheid en biedt goede hope, dat dit voorstel als vrucht van gemeen overleg, ook in de Staten-Generaal met instemming van alle partijen zal worden aangenomen. Natuurlijk kan een definitief oordeel over deze voorstellen eerst geveld worden, wanneer de arbeid der Commissie publiek is gemaakt. Maar het feit, dat ook de vertegenwoordigers der Christelijke partijen hun handteekening onder deze voorstellen hebben geplaatst, doet ons vertrouwen, dat de vrede op eerlijke voorwaarden zal kunnen gesloten worden. En mochten deze voorstellen in de Staten-Generaal worden aangenomen en daarmede een einde worden gemaakt aan den politieken schoolstrijd, die reeds al te lang ons volk verdeeld heeft, dan zouden we ons daarin van harte verheugen, niet alleen om de financieele winst, die daaruit voor de Christelijke school zou voortvloeien, maar vooral ten wille van ons volk zelf, dat bovenal in deze ernstige tijden wel noodig heeft, dat het gevoel van zijn nationale eenheid sterker tot uiting komt.

Te meer betreuren we het daarom, dat nog eer deze voorstellen bekend gemaakt zijn, thans reeds van liberale zijde de voorstelling gegeven wordt, dat men nu ja noodgedrongen met deze pacificatie zal medegaan, maar niet omdat men eindelijk het *goed recht* van het bijzonder onderwijs heeft ingezien en daarom aan de stuitende bevoorrechting van het neutraal onderwijs een einde wil maken, maar omdat men zich ter wille van de Grondwetsherziening deze *opoffering* getroosten wil. Alsof het geld, dat aan de bijzondere school zal geschonken worden, niet uit de Staatskas, maar uit de particuliere beurs dezer liberale heeren zou moeten komen!

In de pas gehouden openbare vergadering van de Vrijzinnige Kiesvereeniging Vooruitgang te Amsterdam verklaarde eerst Prof. Eerdmans: »Het zal *ons* heel wat geld kosten, omdat *wij* het bijzonder onderwijs zullen moeten bekostigen op denzelfden voet als het openbaar onderwijs. Het wordt een *opoffering van onzen kant* ten opzichte van het onderwijs, waardoor wij niet beter zullen worden". Ook de volgende spreker, de heer Otto, al nam hij een hooger standpunt in, zejde toch „dat wij met het tot standkomen der onderwijs-pacificatie veel *opofferen*". En eindelijk, ook de voorzitter der vergadering, Mr. Kappeyne van de Copello, sprak tot tweemaal toe van de „belangrijke geldelijke offers", die de liberale partij zou moeten brengen en die hij bereid was toe te staan, niet omdat hij voor de zaak van de vrijheid van het onderwijs iets voelde, maar alleen omdat daardoor een beter en zuiverder partijverhouding in de Kamer zou kunnen komen.

Met het oog op zulke uitlatingen zou men kunnen vragen, of het »mooie" van de pacificatie er zoo niet afgaat. Feit is, dat de voorstanders van het Christelijk onderwijs jaren lang de kosten van hun Christelijke school geheel uit eigen beurs konden betalen, en dan bovendien in de belasting „belangrijke geldelijke offers" konden opbrengen om de openbare scholen te onderhouden, die alleen door de liberalen vaak kosteloos gebruikt werden. Tegen dat *onrecht* ging ons protest, en dat onrecht was ook de oorzaak van de voortdurende verbitterring in het land. Daarom hoopten we dat eindelijk dit *onrecht*, ons aangedaan, was ingezien, en daarom als eisch van billijkheid en recht de Staat gelijkelijk betalen zou voor openbaar en bijzonder onderwijs, en daarmede een eind zou komen aan het onrecht, dat aan een deel der burgers extra zware lasten om hun religieuze overtuiging werden opgelegd. En in plaats hiervan, komen deze liberale heeren te Amsterdam klagen over de geldelijke offers die zij voortaan zullen te betalen hebben, alsof de Staatskas *hun* privaat eigendom was, een offer, dat zij brengen zullen niet ter wille van ons goed *recht*, maar alleen uit andere politieke oogmerken. De een om het algemeen stemrecht er door te halen, de ander om de meer vooruitstrevenden en meer conservatieven in het parlement te splitsen.

En nog bedenkelijker is, wat de heer Otto tot troost van deze klagende heeren zeggen kwam. »Nu we eenmaal een subsidiestelsel voor het bijzonder onderwijs hebben dat zoo fataal slecht is, is het beter te trachten den anderen oever van het moeras te bereiken, dan er in te blijven zitten. Het moet er toe komen, dat de *Staat invloed krijge op de bijzondere school* en dat is in de toekomst niet tegen te houden, wanneer de pacificatie er komt".

Een schotel linzenmoes wil men ons dus geven, maar alleen om daarvoor als prijs terug te ontvangen het verlies van de vrijheid en onafhankelijkheid van onze christelijke school. De subsidie zal desnoods verdubbeld worden, maar alleen omdat men dan zeker weet, dat de Staat u zal kunnen voorschrijven, hoe ge uw school hebt in te richten.

Natuurlijk zijn dit slechts enkele stemmen en we weten, dat er onder de liberalen zijn die anders en nobeler denken. Maar toch is het goed op zulke stemmen acht te geven. Ook als de vrede gesloten wordt, zal het *caveant consules* het wachtwoord moeten blijven. De zilveren koorde mag geen strop voor onze christelijke school worden.

Onze Militairen.

De last, dien de mobilisatie op onze militairen legt, is voor hen verre van gemakkelijk te dragen. Vooral nu de mobilisatie reeds bijna twee jaar duurde en er nog geen einde aan te zien is, gaat die last al zwaarder drukken. We weten wel, dat het niet anders kan en dat ons volk nog dankbaar mag wezen, dat geen zwaarder kruis op ons werd gelegd, maar het is toch te begrijpen, dat er bitter geklaagd wordt en de moedeloosheid zich van menig hart dreigt meester te maken. Hoe menigeen werd nu al bijna twee jaar lang aan zijn gezin onttrokken, zag zijn handel of nering schade lijden of moest zijn studie afbreken. En al waardeeren we, dat de Regeering zooveel mogelijk door verloven aan de bezwaren tegemoet kwam, zoolang de militaire dienst voortduurt, houdt ook dit lijden aan.

Een lijden, dat in bijzondere mate onze zonen uit christelijke huizen treft, want voor hen vooral is deze dienst in het leger een ware beproeving. Klacht op klacht moeten we dan ook telkens hooren over hetgeen in het leger hun zedelijk gevoel kwetst of ingaat tegen hun diepste religieuze overtuiging. Het barbaarsche vloeken dat sommige officieren en onderofficieren zich maar niet kunnen afwennen; de spot, die met hen gedreven wordt door hun makkers en hooggeplaatsten, wanneer ze als fijnen bekend staan; de ruwe en zedelooze praat, die ze moeten aanhooren in de cantine en op de slaapzalen; dat alles maakt het leven in de kazernes of forten, op het veld of in barakken voor menig Christelijk jongman tot een hel. Natuurlijk is de toestand niet overal even erg: er zijn officieren, die een uitnemend voorbeeld geven, en ook gelukt het vaak door zelf beslist op te treden en kloek voor zijn overtuiging uit te komen, anderen eerbied af te dwingen en aan spotternij en zedeloos gepraat een einde te maken. Maar wie zijn oor te luisteren legt, wanneer hij met onze christelijke militairen in aanraking komt, weet toch, dat zulke gevallen eer uitzondering dan regel zijn. Voor zwakke karakters schuilt er een ontzaggelijk gevaar is, om mee te huilen met de wolven in het bosch. En wie dat niet wil en protesteert, ondervindt, dat nog steeds als regel geldt dat wie een discipel van Jezus wil zijn, ook het kruis heeft te dragen.

Nu ligt in zulke feiten zeker een ontzaggelijke aanklacht tegen onze Nederlandsche volk. We heeten een *Christelijke natie*. Wanneer men het waagt van het toenemend paganisme en van de ontkerstening van ons volk te spreken, wordt men als een zwartkijker uitgekreten. Maar neem de werkelijkheid, sla het leven van ons volk ga, zooals het in ons leger zich openbaart, en vraag dan aan wien ge maar wilt, of in dat leger van een heerschen van den *christelijken geest* nog iets te bespeuren valt. Er zijn christenen onder de officieren en de manschappen, maar ze tellen niet mee en voelen zich in het leger als het Thebaansche legioen in het heidensche leger van Rome's keizers.

Daarom kan er niet genoeg op aangedrongen, dat onze Christelijke gezinnen toch alles zullen doen wat ze kunnen om op plaatsen, waar militairen ingekwartierd zijn, hun huizen voor onze Christelijke militairen open te zetten. Dat geschiedt reeds op menige plaats. Wanneer Zondags een militair in de Kerk is gekomen, wordt hij bij het uitgaan opgewacht, meegenomen en aan den disch genoodigd. En meer dan een voorbeeld is ons bekend, hoe gezegend dat gewerkt heeft. Het was alsof men plotseling uit den ongeestelijken dampkring der kazerne weer werd overgeplaatst in een weldadige Christelijke atmosfeer, waar de liefde van Christus het hart verkwikte, het geloof weer versterkt werd en de wankelende voet voor verder afglijden werd bewaard. Maar juist omdat we weten, hoe uitnemend de omgang in zulk een Christelijk gezin werkt, dringen we er nogmaals op aan, dat toch ieder, die hiertoe in de gelegenheid is, de hand naar onze militairen zal uitsteken. Een militair Tehuis is uitstekend, maar een *Christelijk gezin* blijft toch het beste, wat men onzen militairen bieden kan. Daar alleen vinden ze terug, wat ze missen, wanneer ze ver zijn van hun eigen tehuis.

Ook wat de Sabbathviering betreft, zij men daarom niet te streng. Natuurlijk mag niet noodeloos op Zondag gereisd worden, en wanneer verlof kan gekregen worden van Zaterdag tot Maandag, moet hierom worden gevraagd. Maar nu, we willen aannemen om militaire redenen, dit vaak onmogelijk is en de keuze dus zoo staat: of dat men geheel verstoken wordt van de gelegenheid om naar huis te gaan of dat men op Zondagavond weer moet keeren, vergete men niet, hoe een Zondag in een geestdoodende atmosfeer doorgebracht te midden van ongeloovige kameraden, zonder dat men vaak zelfs de gelegenheid heeft om een goede predikatie bij te wonen, voor het geestelijk leven wel allernadeeligst werken moet. Natuurlijk oordeelen we daarom in dit Sabbaths-vraagstuk niemand. Wie in zijn conscientie overtuigd is, dat het reizen op Zondag in elk geval zonde is, mag het niet doen, want tegen zijn conscientie ingaan mag niemand. Maar evenmin mag men hierin een ander oordeelen wiens conscientie hem wel vrijheid vergunt om onder zulke omstandigheden op Zondag te reizen. De Sabbath is om den mensch en niet de mensch om den Sabbath. Toen David met zijn manschappen vluchtte voor Saul, heeft hij van de toonbrooden gegeten, »die hem niet geoorloofd waren te eten noch ook hun, die met hem waren, maar den priesteren alleen«. En Christus zelf heeft op dat voorbeeld gewezen, om de Pharizeen te bestraffen, die toen de discipelen van Christus op den Sabbath honger hadden en aren begonnen te plukken en te eten, zoo scherp tot Hem zeiden „Ziet, uwe discipelen doen, wat niet geoorloofd is te doen op den Sabbath". En indien dit voorbeeld van David in Christus oog tot genoegzame verontschuldiging strekte, toen zijn discipelen uit honger van het lichaam deden wat anders op den Sabbath niet geoorloofd was te doen, zou hetzelfde dan niet evenzeer gelden, waar het geldt honger naar de liefde en omgang van het eigen gezin, honger naar een christelijken rustdag in hun eigen huis doorgebracht, honger naar de prediking van het Woord Gods? Zou ook in zulk een geval Christus niet zeggen tot degenen, die den staf breken over hen, die doen wat op den Sabbath niet geoorloofd is te doen: Zoo gij geweten hadt wat het zegt: ik wil barmhartigheid en niet offerande, gij zoudt de onschuldigen niet veroordeeld hebben.« (Matth. 12 : 1—7).

Het wereldbeeld der Christelijke Kerk.

Voor de Vrijzinnig-godsdienstige studenten vereeniging te Groningen trad de bekende Dr. Louis A. Bähler op om een rede te houden over het *wereldbeeld van het kerkelijk Christendom*. Volgens het verslag van deze rede in de Nieuwe Rotterdammer, kwam Dr. Bähler er tegen op, dat het Christendom der Kerk nog altoos geocentrisch is, d.w.z. gelooft, „dat alles om de aarde draait en om den mensch dier aarde". Indien Dr. Bähler hiermede bedoelt, dat het »kerkelijk Christendom" nog altoos zou gelooven, dat al de sterren en planeten om de aarde draaien en de aarde astronomisch het middelpunt van het heelal zou zijn, dan kunnen we hem troosten met de verzekering, dat deze voorstelling een dwaasheid is, want officieel heeft onze Protestantsche Kerk zich over dit astronomische vraagstuk nooit uitgelaten en zeker is dit ook niet de overtuiging van de meerderheid der »orthodoxen", die tegen het zoogenaamde Kopernikaansche stelsel geen enkel bezwaar hebben. Geheel anders staat de zaak echter, wanneer Dr. Bähler bedoelt, dat volgens de orthodoxie onze aarde geestelijk het middelpunt is van het heelal, want dat leert ons de Schrift zeker uitdrukkelijk, maar dit heeft met de astronomie en haar wetenschappelijke resultaten niets te maken. Wat Dr. Bähler nu inplaats van dit volgens hem verouderde en onwetenschappelijke wereldbeeld van het kerkelijk Christendom stellen wil, moge hij in zijn eigen woorden zeggen: „Wil het officieele christendom in zijn kosmologie eenigszins met zijn tijd mee, dan behoort het van geocentrisch (d.w.z. dat de aarde het middelpunt is) in elk geval heliocentrisch (d.w.z. dat de zon het middelpunt is) te worden". Dr. Bähler kan gerust zijn: het officieele christendom is in zooverre reeds lang heliocentrisch, dat het aanneemt, dat de zon wel niet het middelpunt van het heelal, maar dan toch van ons planetenstelsel is. Maar wat Dr. Bähler eigenlijk wil, is iets geheel anders, want er volgt op: „Alles draait om de zon in stoffelijk opzicht (soms ook de vaste sterren!), noot van de red.) wij moeten in de zon ook ons *geestelijk* middelpunt aanschouwen". Hierbij nu begint het ons te schemeren, want hoe de zon, die een brandende bol is, waarop zelfs geen leven kan gevonden worden, het *geestelijk* middelpunt voor ons zou zijn, is ons onverklaarbaar. En nog zondelinger is wat er op volgt: „Is een dood christendom ver achter bij den stand der hedendaagsche sterrenkunde; een levend christendom snelt de hedendaagsche astronomie vooruit en aanschouwt met het geloofsoog werelden van levende wezens waar geen telescoop nog iets ontdekt heeft. In het huis des Heelals van onzen Alvader moeten nog andere planeten dan onze Aarde woonsteden van menschheden zijn".

Het is Dr. Bähler waarschijnlijk onbekend, dat Alfred Russel Wallace, een der beroemdste sterrekundigen uit Engeland, in zijn *Man's place in the Universe* juist op grond van wetenschappelijke onderzoekingen tot het resultaat kwam, dat alleen onze aarde geschikt was om door menschen bewoond te worden en dat hij, die zelf een aanhanger was van de evolutietheorie van Darwin, daarom de voorstelling afwees alsof in het heelal meerdere werelden zouden gevonden worden bewoond door menschen.

Dr. Bähler zal misschien antwoorden, dat hij het levende christendom dan ook opwekte om de hedendaagsche astronomie, die blijkbaar op dit punt nog wat achterlijk is, »vooruit te snellen«.

Het „officieele christendom", zooals Dr. Bähler het noemt, vat zijn taak bescheidener op. Het geloolt niet aan de fantasiebeelden van de astronomie van dilettant-geleerden. Het neemt rustig de resultaten aan, waartoe streng wetenschappelijke onderzoekingen van degelijke geleerden op astronomisch gebied geleid hebben. En het laat gaarne de zon als „geestelijk middelpunt van het heelal" en de „vele werelden met levende wezens bewoond", waar nog geen telescoop ooit iets van ontdekt heeft, aan de „intuitieve astronomie" van dit „vrijzinnig christendom" over.

Het studiefonds der Vrije Universiteit.

Dat niet alle studenten die aan de Vrije Universiteit willen studeeren, dit uit eigen middelen kunnen doen, spreekt wel van zelf. Vandaar dat al spoedig een studiefonds is opgericht, waaraan indertijd vooral Prof. de Hartog zijn kracht gewijd heeft, ten einde deze hulpbehoevende studenten financieel te steunen. Toch reiken de inkomsten van dit studiefonds de latere jaren lang niet meer toe om de stijgende uitgaven te dekken, en elk jaar verscheen dan ook op de rekening van de Vrije Universiteit een vrij hooge uitgave onder den post »studiefonds«, die soms meer dan fl. 6500 beliep. Wat dus feitelijk zeggen wilde, dat het geld, dat door collecte en contributie inkwam voor de Vrije Universiteit, voor dit doel gebruikt moest worden. Iets waar we natuurlijk heeren Directeuren allerminst een verwijt van maken, want het was voor hen een al te hard gelag om jongelui van goeden aanleg, die aan de Vrije Universiteit wilden studeeren, af te wijzen, alleen omdat het studiefonds niet genoeg opleverde, maar een toestand, die toch op den duur in een ordelijke huishouding niet bestendigd mocht worden, en vooral niet nu de balans van de Vrije Universiteit zelf reeds een tekort van meer dan fl. 17000 aanwees.

Oud-studenten der Vrije Universiteit hebben daarom een Vereeniging opgericht, en deze vereeniging, die nog pas een jaar aan 't werk is, kon over 't afgeloopen jaar reeds een bijdrage van *f* 1000 voor het studiefonds storten.

Lid van deze vereeniging kunnen alleen oud-studenten der Vrije Universiteit worden, maar ze hebben reeds op tal van plaatsen hulpvereenigingen opgericht, wier leden in den regel bestaan uit jongelieden en jongedochters, die bij leden of begunstigers der Vereeniging voor H. O. wekelijks een kleine bijdrage innen. Zulke hulpvereenigingen zijn reeds opgericht te Amsterdam, Delft, den Haag, Leiden, Schiedam, Utrecht en Vlaardingen. Ook in Amersfoort, St. Anna-Parochie, Axel, Bussum, Berlikum en op tal van andere plaatsen worden contributies voor dit doel verzameld.

Vrucht van al dezen arbeid is nu reeds, dat over het afgeloopen jaar het tekort op het studiefonds met fl. 2600 slonk. Maar hoe belangrijk deze vooruitgang is, toch mag niet gerust, voordat dit geheele tekort van de rekening der Vrije Universiteit verdwijnt. En met wat liefde en energie kan dit best. Als onze oud-studenten er allen maar hun schouders onder zetten, kan het studiefonds een volgend jaar zichzelf bedruipen en behoeft het niet meer om hulp aan te kloppen bij Directeuren, die zelf krap genoeg zitten.

De kinderen des Verbonds.

XXVI.

Al staat het dus historisch vast, dat de bestrijding van den kinderdoop niet alleen er zelfs niet in de eerste plaats opkwam uit eerbied voor de Heilige Schrift, die »den kinderdoop niet leert«, maar veeleer uit een geheel verkeerde beschouwing van de doopgenade, uit een verzwakking van de erfzonde bij de kinderen en uit een beperking van de genade van Christus tot de volwassenen alleen, toch dient, voordat we op de gronden, door de Gereformeerde Kerk voor den kinderdoop aangevoerd, nader ingaan, eerst het beroep te worden weerlegd, dat de tegenstanders van den kinderdoop op het Nieuwe Testament doen en waarmede zij hun in den grond onschriftuurlijke gevoelens trachten te bedekken.

Dat in het Nieuwe Testament een rechtstreeksch en uitdrukkelijk bevel van Christus niet te vinden is om kinderen te doopen, is juist. Zelfs kan verder worden gegaan en moet aan de bestrijders van den kinderdoop worden toegestemd, dat in het bevel, dat Christus aan zijn Apostelen gaf om te doopen, niet aan kleine kinderen, maar alleen aan volwassenen is gedacht. In Matth. 28 : 19 beveelt Christus zijn Apostelen eerst de volkeren te onderwijzen of, gelijk het misschien juister vertaald wordt, hen tot zijn discipelen te maken, en daarna wordt gezegd, dat de Apostelen degenen, die aldus onderwezen waren, moesten doopen in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Aan den doop moest dus onderwijzing voorafgaan, en daar onderwijzing alleen bij volwassenen of kinderen op ouderen leeftijd mogelijk is, maar niet bij onmondige kinderen, is hier aan den doop van kleine kinderen ook niet gedacht. Men doet eerlijker en oprechter,